

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
Тип і назва освітньої програми	освітньо-професійна програма Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
Курс, семестр	4 курс, 8 семестр.
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 22 год., практичних занять – 18 год. Форма семестрового контролю – екзамен
Мова(и) викладання	державна
Навчально-науковий інститут кафедра	ННІ інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра маркетингу
Контактні дані розробника(ів)	Писаренко Володимир Вікторович , професор кафедри маркетингу, д.е.н., професор <i>Контакти:</i> ауд. 462 (ПДАУ, навчальний корпус № 4) <i>e-mail:</i> volodymyr.pysarenko@pdau.edu.ua <i>Сторінка викладачки:</i> https://www.pdaa.edu.ua/people/pysarenko-volodymyr-viktorivych

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Передумовою для вивчення дисципліни є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні таких дисциплін як: «Економіка підприємства», яка є основою для розуміння технічних і економічних аспектів енергетики.
Компетентності	загальні: ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Здатність працювати в команді. фахові: ФК 10. Усвідомлення необхідності постійно розширювати власні знання про нові технології в електроенергетиці, електротехніці та електромеханіці.
Програмні результати навчання	ПРН 13. Розуміти значення традиційної та відновлюваної енергетики для успішного економічного розвитку країни. ПРН 18. Вміти самостійно вчитися, опанувати нові знання і вдосконалювати навички роботи з сучасним обладнанням, вимірювальною технікою та прикладним програмним забезпеченням

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

Навчальна дисципліна відіграє важливу роль у формуванні соціальних навичок (soft skills) студентів, які є необхідними для успішної професійної діяльності в сучасній енергетичній галузі. Її значення можна розглянути через кілька ключових аспектів: розвиток комунікативних навичок (дисципліна передбачає вивчення основ менеджменту, що включає управління командами, ведення переговорів, презентацію ідей та ефективну комунікацію з колегами, клієнтами та партнерами; студенти вчать формулювати свої думки, аргументувати рішення та доносити інформацію до різних аудиторій, що є важливим для роботи в команді та взаємодії з клієнтами); формування лідерських якостей (вивчення

основ менеджменту сприяє розвитку лідерських навичок, таких як прийняття рішень, організація роботи команди, мотивація співробітників та управління проектами; студенти отримують знання про те, як ефективно керувати ресурсами та людьми, що є важливим для майбутніх керівників у сфері енергетики); розвиток навичок критичного мислення (дисципліна включає аналіз ринкових умов, конкурентного середовища та маркетингових стратегій, що сприяє розвитку аналітичного та критичного мислення; студенти вчать оцінювати ризики, прогнозувати результати та приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності); розвиток креативності та адаптивності (вивчення маркетингових стратегій в енергетиці стимулює студентів до пошуку інноваційних рішень, розробки нових підходів до просування продуктів і послуг, а також адаптації до змін у ринкових умовах; це сприяє формуванню гнучкості мислення та здатності швидко реагувати на виклики).

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань, умінь та навичок, необхідних для ефективного управління та маркетингової діяльності в енергетичній галузі. Дисципліна спрямована на: розуміння основ менеджменту та маркетингу (надання студентам базових знань про принципи, методи та інструменти управління в енергетичній сфері; формування уявлення про маркетингові стратегії, аналіз ринку та просування енергетичних продуктів і послуг); розвиток управлінських компетенцій (навчання студентів ефективному управлінню ресурсами, персоналом та проектами в енергетичній галузі; формування навичок прийняття рішень в умовах обмежених ресурсів та змінного ринкового середовища); інтеграція технічних і економічних знань (поєднання технічних знань з основами економіки, менеджменту та маркетингу для комплексного підходу до вирішення завдань у галузі енергетики); етична та екологічна відповідальність (формування у студентів розуміння важливості етичного підходу до управління та маркетингу, а також врахування екологічних аспектів у діяльності енергетичних підприємств).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Тема 1. Вступ до менеджменту та маркетингу в енергетиці.
- Тема 2. Організація управління енергетичними підприємствами
- Тема 3. Економічні аспекти енергетики: традиційна та відновлювана енергетика
- Тема 4. Основи маркетингу в енергетиці
- Тема 5. Інновації та цифрові технології в енергетиці
- Тема 6. Техніко-економічне обґрунтування рішень в енергетиці
- Тема 7. Відновлювана енергетика: перспективи розвитку
- Тема 8. Енергоефективність та енергозбереження

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

словесні методи: *лекція, розповідь-пояснення, бесіда;*

наочні методи: *ілюстрування; демонстрування;*

практичні методи: *робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анування, підготовка реферату/доповіді;*

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

методи формування пізнавальних інтересів: *створення ситуації інтересу та новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації.*

3. Інноваційні та інтерактивні методи навчання:

інтерактивні методи: *дискусії, диспути, дебати на тему: "Чи може відновлювана енергетика повністю замінити традиційну?", аналіз реальних кейсів розвитку енергетики в різних країнах (наприклад, Німеччина, Китай, Україна), рольові ігри: імітація роботи урядових органів, які приймають рішення щодо енергетичної політики; розподіл ролей між представниками традиційної та відновлюваної енергетики для обговорення спільних стратегій.*

комп'ютерні і мультимедійні методи: *використання мультимедійних презентацій, відео, інфографіки для демонстрації впливу енергетики на економіку; дистанційне навчання.*

4. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

методи усного контролю: *опитування, бесіда, доповідь;*

методи письмового контролю: *самостійна робота, творче завдання, розв'язування тестів, оцінювання кейсів.*

методи самоконтролю: *самостійний пошук помилок; самооцінювання; самоаналіз.*

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

<p>Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання</p>	<p>Наведені у Додатку до силабусу</p>
<p align="center">ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ</p>	
<p>- щодо термінів виконання та перескладання</p>	<p>Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання LMS Moodle), до яких має бути виконано певне завдання.</p> <p>Терміни виконання та перескладання регламентуються Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті http://surl.li/ghurvx та Положенням про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті http://surl.li/dceddab.</p> <p>Виконання завдань з порушенням термінів без поважних причин оцінюється на нижчий на 25% бал. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.</p>
<p>- щодо академічної доброчесності</p>	<p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p> <p>Документи, що стосуються академічної доброчесності, представлені на вкладці «Академічна доброчесність» Полтавського державного аграрного університету: http://surl.li/irohph. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності http://surl.li/sbyeab та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету http://surl.li/cbcoqm.</p>
<p>- щодо відвідування занять</p>	<p>Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим.</p> <p>Не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині тощо) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту, або через систему дистанційного навчання LMS Moodle про стан виконання завдань.</p>
<p>- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</p>	<p>На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті перед / під час опанування даної освітньої компоненти. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera, Edera тощо. Особливості неформального/інформального</p>

	навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету http://surl.li/britcc .
- щодо оскарження результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до декана факультету. Порядок оскарження результатів оцінювання здобувачів вищої освіти регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті http://surl.li/blxujj .

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Палига Є. М., Гірняк О. М., Лазановський П. П. П 14 Маркетинг : підруч. Львів : Українська академія друкарства, 2020. 352 с. https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Marketing-Paliga.pdf
2. Котлер Ф., Армстронг Г. Основи маркетингу. 5-е вид. К.: Диалектика, 2020. 880 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг від А до Я : 80 концепцій, які варто знати кожному менеджеру; пер. з англ. Сіпігін О. К.: Альпіна Паблішер Україна, 2021. 252 с.
4. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.
5. Шульга Л.В., Терещенко І.О., Горілей В.Ю. Система маркетингового менеджменту підприємства. Агросвіт. 2019. № 18. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2019/10.pdf.
6. Енергетичний менеджмент та енергоефективність. Підручник. І. О. Самойленко, О. Г. Гриб, А. О. Запорожець та ін.. Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. 348 с.
7. Сегеда, М. С. Нетрадиційні та відновлювані джерела електроенергії . навч. посіб. М. С. Сегеда, М. Й. Олійник, О. Б. Дудурич. Львів : Львівська політехніка, 2019. 204с
8. Рудь, Н.Т. Економіка та організація інноваційної діяльності . підручник . Н. Т. Рудь, А. І. Гордійчук. 2-е вид., переробл. і допов. Луцьк : ЛНТУ, 2019. 446 с.
9. Porter M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. — New York: Free Press, 2021.
10. Kotler P., Armstrong G. Principles of Marketing. Pearson, 2022.
11. International Energy Agency (IEA). World Energy Outlook 2023. Paris: IEA, 2023.
12. Renewable Energy Market Analysis: Southeast Europe. International Renewable Energy Agency (IRENA), 2022.

Допоміжні

1. Біловодська О. А. Управління маркетинговими каналами промислових підприємств на інноваційних засадах . монографія . Центр навчальної літератури, 2019. 234 с
2. Соціально-економічні аспекти управління розвитком та безпекою економічної системи України: монографія . М. Ю. Барна, М. А. Кальницька, О. І. Клепанчук, І. О. Корчинський. Львів . Видавництво ЛТЕУ, 2020. 502 с.
3. Кубанов Р. А. Комунікація як інструмент побудови ефективної системи управління підприємством. Тенденції та перспективи розвитку менеджменту в умовах глобальних викликів: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (28 травня 2021 р., м. Херсон). за ред. Н.В. Кириченко, Н.Д. Худік та ін. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. С. 152-154.
4. Друкер П. Ф. Ефективний керівник. Київ: Наш Формат, 2020.
5. Energy Transition Outlook 2023. DNV, 2023.
6. World Bank. Energy Sector Management Assistance Program (ESMAP) Reports. 2019-2023.

7. Renewable Energy Statistics 2023. International Renewable Energy Agency (IRENA), 2023.
8. Pysarenko V., Ponochovna O., Bahorka M., Voronyansky V. Data-centric formation of marketing logistic business model of vegetable market due to zonal specialization. Data-Centric Business and Applications. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies. 2020. vol. 3, no. 42. p. 23-49. Springer, Cham. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-35649-1_2
9. Pysarenko V., Bahan N., Sobchyshyn V., Gawrych R., Zuchowski I., Moshenets N. Sustainable development of agrarianinnovation-oriented enterprises by themeans of logistics management. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. Volume 3(56), 2024. P. 533-547.
10. Lyshenko M., Ustik T., Pysarenko V., Maslak N., Koliadenko D. Economic and marketing aspects of the functioning of small enterprises. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2020. Vol 2, No 33.P. 185-193. ISSN (print) 2306-4994, ISSN (on-line) 2310-8770 URL: https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=3&SID=F1X5b7HeXURmmm1sBLM&page=1&doc=6

Інформаційні ресурси

1. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України URL: www.me.gov.ua
3. Офіційний сайт Національного банку України URL: www.bank.gov.ua
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: www.ukrstat.gov.ua
5. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <http://www.mtu.gov.ua/>;
6. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: [http:// www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)

Реквізити затвердження

Схвалено на засіданні кафедри маркетингу, протокол від 03 вересня 2024 року № 1

Додаток до силябусу
**СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Виконання практ. завдання	Розв'язуван ня тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Реферат	Презентація	
Тема 1. Вступ до менеджменту та маркетингу в енергетиці	2	2	3	–	–	7
Тема 2. Організація управління енергетичними підприємствами	2	2	3	–	–	7
Тема 3. Економічні аспекти енергетики: традиційна та відновлювана енергетика.	2	2	3	–	–	7
Тема 4. Основи маркетингу в енергетиці.	2	2	3	–	–	7
Тема 5. Інновації та цифрові технології в енергетиці.	2	2	3	–	–	7
Тема 6. Техніко-економічне обґрунтування рішень в енергетиці	2	2	3	–	–	7
Тема 7. Відновлювана енергетика: перспективи розвитку .	2	2	3	–	–	7
Тема 8. Енергоефективність та енергозбереження .	2	2	3	–	–	7
За будь якою темою на вибір				8	14	22
За будь якою темою на вибір				8	14	22
Разом	16	16	24	16	28	100

Виконання завдань з порушенням термінів без поважних причин оцінюється на нижчий на 25% бал.

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим і навчальним планом – залік.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Шкала та критерії оцінювання виконання практичного завдання

Кількість балів	Критерії оцінювання
2-3	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання; провадити інноваційну та наукову діяльність та повністю відображає визначений результат навчання за темою
0-1	відповідь недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та показує неповноту засвоєння результату навчання

Шкала та критерії оцінювання розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-2	По кожній темі 10 тестових завдань. Бали: від 0-2 (по 0,2 балів за кожну правильну відповідь)

Шкала та критерії оцінювання підготовки реферату

Кількість балів	Критерії оцінювання
8	проблема, яка розглядається в рефераті, викладена повно, послідовно, логічно; список використаних джерел 5-6 позицій, відповідає діючому стандарту оформлення бібліографії: здобувач при захисті реферату повністю демонструє засвоєний результат навчання за темою реферату.
4-7	тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки щодо відповідності результату навчання, логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки, здобувач при захисті реферату не повністю володіє матеріалом щодо результату навчання за темою реферату.
0-3	тема реферату нерозкрита або ж повністю не розкриває заявлений результат навчання, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами, здобувач відмовляється від захисту.

Шкала та критерії оцінювання підготовки презентації

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-14	зміст презентації відповідає темі та результату навчання; наявність творчого підходу складання презентації; якісно підготовлена практична розробка, дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічних вимог, наявності електронного (на носієві) матеріалу презентації.
5-9	наявність незначних недоліків у відповідності теми презентації заявленому результату навчання, виконанні презентації та її оформленні.
0-4	наявність суттєвих недоліків або ж повній невідповідності теми презентації результату навчання, вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

Шкала та критерії оцінювання самостійної роботи (письмове завдання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2-3	вірно розкриті питання самостійної роботи; ЗВО демонструє розуміння сутності матеріалу, логічність та самостійність у його викладі; аргументовано обґрунтовує свою думку; відповідь містить обґрунтовані висновки.
0-1	ЗВО демонструє поверхневі знання і розуміння основних положень питання; наявні суттєві помилки; висновки неповні.